
ZESZYTY NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ W BYDGOSZCZY
Studia Pedagogiczne 1981 z. 8

EWA KUBIAK - JURECKA
ELŻBIETA PODOSKA - FILIPOWICZ
WSP Bydgoszcz

WYDAWNICTWA INSTYTUTU KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO W WARSZAWIE

Powołany formalnie w 1972 roku w Warszawie Instytut Kształcenia Zawodowego jest instytucją, której głównym zadaniem jest prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie problematyki społecznej, ekonomicznej i pedagogicznej szkolnictwa zawodowego oraz powiązań tego szkolnictwa z całością gospodarki i kultury. Od kilku lat Instytut jest także inspiratorem i koordynatorem wielu poczyniń w zakresie pedagogiki pracy - dyscypliny zajmującej się w najogólniejszym stwierdzeniu relacją człowiek - wychowanie - praca. Zadania swoje IKZ realizuje poprzez różne formy działalności, a jedną z nich są wydawnictwa poruszające tematykę związaną z poszczególnymi problemami pedagogiki pracy. Do wydawnictw tych należą:

- programy dla szkół zawodowych,
- cykliczne ukazujące się zeszyty "Pedagogika pracy",
- materiały z Ogólnopolskiego Seminarium Pedagogiki Pracy pt. "Szkoła - Zawód - Praca",
- słowniki: terminologiczny i Mały Słownik Pedagogiki Pracy,
- inne opracowania w tym materiały informacyjne.

Ze względu na tematyczny związek trzech ostatnich pozycji z pedagogiką pracy zostaną one omówione i scharakteryzowane bliżej.

Regularnie wydawnictwa z Ogólnopolskiego Seminarium Pedagogiki Pracy ukazują się od 1972 roku. Od 1973 roku noszą one tytuł "Szkoła - Zawód - Praca" i zawierają najbardziej interesujące materiały, teksty referatów, doniesienia z badań referowane na Ogólnopolskim Seminarium Pedagogiki Pracy. Do dnia dzisiejszego ukazały się tomy z lat 1973-1978; do tej pory ze względu na trudności wydawnicze nie ukazał się tom z roku 1979.

W każdym z wydanych materiałów z Seminarium można znaleźć

sprawozdanie z przebiegu letniego zgrupowania, artykuły o tematyce ogólnej, metodologicznej oraz doniesienia i materiały z badań prowadzonych przez członków Seminarium.

Szczególnie wyeksponowana jest część ogólna i metodologiczna w tomie "Szkoła - Zawód - Praca" z roku 1973. Znaleźć tam można artykuły dotyczące podstaw pedagogiki pracy /Z. Wiatrowskiego/, roli pracy w życiu człowieka i społeczeństwa /S. Literskiego/ oraz materiały dotyczące metodologii - składników pracy doktorskiej /K. Czarneckiego/, obróbki statystycznej danych /Z. Wiatrowskiego/, pisarstwa naukowego /F. Januszkiewicza/. Zawarte w nich treści nie straciły swojej aktualności do dnia dzisiejszego i nadal służyć mogą osobom, które zajmują się zagadnieniami z dziedziny pedagogiki pracy.

Podobne zagadnienia ogólne i metodologiczne podjęte zostały na Seminarium w roku 1974 przez T. Nowackiego, K. Korabio-wską - Nowacką, Z. Wiatrowskiego, S. Kaczora. Znacznie mniej zagadnień tego typu znaleźć można w tomie "Szkoła - Zawód - Praca" z roku 1975. Niewiele artykułów tego typu jest także w tomach z lat 1976-1978. Pojawiają się natomiast rozprawy poświęcone reformie systemu kształcenia - w szczególności kształcenia zawodowego i opracowania związane z tematem węzłowym działu III B i IV /treści kształcenia i wychowania w szkolnictwie zawodowym i podstawowe problemy kształcenia zawodowego/.

Najobszerniejszy objętościowo i zawierający najwięcej materiałów, sprawozdań z badań prowadzonych przez członków Seminarium Pedagogiki Pracy jest tom z roku 1973 zawierający aż 26 artykułów o różnej tematyce - głównie jednak poświęconych funkcjonowaniu szkół zawodowych. Nieco bardziej zróżnicowane zakresowo i tematycznie opracowania zawierają tomy z lat późniejszych. Głównie jednak tematyka w latach 1974 i 1975 oscyluje wokół problemów kształcenia zawodowego. W roku 1976 pojawia się szereg artykułów poświęconych kształceniu przedzawodowemu - wychowaniu przez pracę i kształceniu politechnicznemu, orientacji szkolnej i zawodowej, przydatności zawodowej absolwentów szkół zawodowych oraz kształceniu nauczycieli szkół zawodowych. Podobna tematyka znajduje miejsce w wydawnictwach z roku 1977 i 1978, chociaż w roku 1978 nie wydodrębniono działów tematycz-

nych, co w znacznym stopniu zmniejsza przyjerzystość układu temu.

Ogólnie można stwierdzić, że omawiane wydawnictwa, ukazujące się co roku, po Ogólnopolskim Seminarium Pedagogiki Pracy spełniały bardzo ważne zadanie - pozwalały osobom zainteresowanym tematyką pedagogiki pracy, a nie uczestniczącym z różnych względów w Seminarium na poznanie najważniejszych problemów tam podejmowanych. Są one też cenną pomocą dla studentów specjalności: pedagogika pracy.

Od 1975 roku ukazuje się także cykliczne wydawnictwo pod tytułem "Pedagogika Pracy". Do tej pory ukazało się pięć zeszytów. Wszystkie one mają jednakowy układ treści. W części pierwszej zamieszczane są rozprawy, druga poświęcona jest kształceniu zawodowemu za granicą, trzecia zawiera materiały i sprawozdania z badań, czwarta recenzje i ostatnia - piąta, informacje dotyczące najważniejszych wydarzeń w dziedzinie pedagogiki pracy. Oczywiście nie wszystkie zeszyty zawierają aż pięć części, niektóre tylko trzy lub cztery, jednak struktura każdego zeszytu jest podobna.

Rozprawy zamieszczane w poszczególnych zeszytach "Pedagogiki Pracy" poświęcone są problematyce pracy ludzkiej, reformie kształcenia zawodowego, udoskonalenia procesu dydaktyczno-wychowawczego w szkołach zawodowych, teoretycznym podstawom kształcenia zawodowego.

Na szczególną uwagę zasługuje zamieszczony w "Pedagogice pracy" z roku 1975 artykuł T. Nowackiego "Pedagogika pracy jako dyscyplina pedagogiczna" omawiający teoretyczne podstawy pedagogiki pracy i stanowiący podstawę do wszelkich rozważań nad problemami pedagogiki pracy. W tym samym tomie na uwagę zasługuje rozprawa T. Tomaszewskiego "O wychowawczej roli pracy", K. Czarneckiego "O problemach osobowości zawodowej" oraz J. Sztumskiego o podstawie wobec pracy jako nierniku wartości człowieka.

Zeszyt 3 z roku 1978 zawiera interesujące materiały dotyczące kształceniu zawodowemu za granicą. We wszystkich zeszytach zostały omówione przez autorów polskich i zagranicznych:
- działalność Centralnego Instytutu Kształcenia Zawodowego NRD

- /1975, 1977 i 1980 rok/,
- działalność Instytutu Kształcenia Zawodowego w Pradze /1975 rok/,
- główne kierunki działania Wszechzwiązkowego Naukowo-Badawczego Instytutu Kształcenia Zawodowo-Technicznego w ZSRR /1977 rok/,
- kształcenie zawodowe w Anglii /1978 rok/,
- tendencje rozwoju kształcenia zawodowego w niektórych uprzemysłowionych krajach kapitalistycznych /1980 rok/,
- problematyka badawcza wychowania młodzieży do pracy w krajach socjalistycznych /1980 rok/.

W materiałach i sprawozdaniach z badań omawiane są przez poszczególnych autorów wyniki ich badań w dziedzinie kształcenia zawodowego. Opublikowano tu artykuły takich autorów jak K. Korabiowska - Nowacka, W. Rachalska, K. Jachna, Z. Wiatrowski, S. Szajek i inni.

Interesującym działem są informacje, gdzie zamieszczone są sprawozdania z poszczególnych lat pracy Instytutu Kształcenia Zawodowego oraz doniesienia z sympozjów i konferencji krajowych i międzynarodowych poświęconych problematyce kształcenia zawodowego i pedagogice pracy.

W niektórych zeszytach /1975, 1980 rok/ znajdują się także recenzje pozycji z serii wydawniczych z dziedziny kształcenia zawodowego i pedagogiki pracy.

"Pedagogika Pracy" jest wydawnictwem również przydatnym dla osób zajmujących się problematyką pedagogiki pracy jak "Szkoła - Zawód - Praca", chociaż nie obejmuje aż tak szerokiego zakresu jak wydawnictwo z Ogólnopolskiego Seminarium Pedagogiki Pracy. Zamieszczone tutaj materiały przedstawiają problemy ogólniejsze, przeważnie teoretyczne, opracowane przez naukowców o uznanym autorytecie w dziedzinie pedagogiki pracy.

Podobnie jak tomy "Szkoła - Zawód - Praca" zeszyty "Pedagogika Pracy" służyć mogą studentom kierunków i specjalności związanych z pedagogiką pracy i kształceniem zawodowym.

Równie cenne i przydatne są wydane przez Instytut Kształcenia Zawodowego słowniki. Jako pierwszy wydano w 1975 roku słownik terminologiczny "Rewolucja naukowo-techniczna a pedagogika

pracy" pod redakcją naukową T. Nowackiego i Z. Wiatrowskiego. Słownik ten został opracowany dla potrzeb Komitetu Ekspertów d/s Kształcenia Zawodowego Krajów RWPG.

Hasła zawarte w nim zestawiono w trzech układach problemowych:

- rewolucja naukowo-techniczna i praca,
- wymagania rewolucji naukowo-technicznej dotyczące kształcenia robotników wykwalifikowanych,
- polski system kształcenia i doskonalenia zawodowego.

Słownik zawiera ogółem 100 haseł, przy opracowaniu których wykorzystano z wielu źródeł: między innymi, dzieł klasyków marksizmu-leninizmu, opracowań pedagogicznych, opracowań encyklopedycznych oraz dokumentów partyjnych i państwowych. Stanowił on pierwszą próbę ujęcia problemowo-logicznego terminów istotnych dla rodzącej się wówczas dyscypliny.

Pomyślny rozwój pedagogiki pracy wyłonił jednak konieczność bardziej wnikliwego i szczegółowego opracowania zakresu pojęciowego stosowanego w poszczególnych obszarach problemowych. Stąd też w latach 1977/78 wydana została przez Instytut Kształcenia Zawodowego makietą Małego Słownika Pedagogiki Pracy, w czterech częściach. Zamieszczonych tu zostało ponad 500 haseł zgrupowanych w sześciu działach.

I Nauka - pedagogika pracy - gospodarka

II Oświata i wychowanie

III Kształcenie i wychowanie przedzawodowe

IV Kształcenie i wychowanie zawodowe

V Zawód - praca - zakład pracy

VI Doksztalcanie i doskonalenie zawodowe.

Działy powyższe odpowiadają obszarom problemowym pedagogiki pracy, a zawartość haseł została sformułowana w oparciu o bogatą literaturę zamieszczaną w części po danym hasle. Układ taki stwarza możliwość odwołania się do wybranych pozycji celem pogłębienia znajomości prezentowanego zasobu pojęciowego.

Omawiany słownik przygotowany pod kierunkiem T. Nowackiego i Z. Wiatrowskiego jest próbą uporządkowania pojęć stosowanych przez pedagogikę pracy, jednoznacznego ich określenia. Jest także opracowaniem przydatnym /podobnie jak słownik terminolo-

giczny/ dla realizacji treści programowych na specjalności: pedagogika pracy, Korzystać również z niego mogą osoby zajmujące się problematyką pracy, przygotowania do niej i relacji zachodzących między procesem wychowania człowieka, a jego aktywnością społeczno-zawodową.

Należy oczekiwać iż w najbliższym czasie słownik ten ukaze się jako pozycja zwarta /zgodnie z zapowiedzią IKZ/ ogólnie dostępna dla wszystkich zainteresowanych.

Dokonany krótki przegląd wybranych wydawnictw Instytutu Kształcenia Zawodowego nie wyczerpuje istoty zagadnienia. Zwraca jednak uwagę na cenne inicjatywy Instytutu w zakresie opracowania problematyki badawczej i prezentowania jej poprzez różne formy wydawnictw. Są one jedną z płaszczyzn wymiany różnorodnych poglądów i opinii osób zainteresowanych.

Szkoda jedynie, że niektóre pozycje jak na przykład "Pedagogika Pracy" ukazują się tylko jeden raz w roku. Przy dużej różnorodności problemów, coraz większej ilości osób zajmujących się nimi byłoby niewątpliwie cenniejszą, aby wydawnictwa tego typu ukazywały się częściej. Nadałoby to większą rangę pedagogice pracy jako dyscyplinie pedagogicznej oraz pozwoliło szerszemu gronu osób na zorientowanie się w tej obszernej już dzisiaj problematyce. Sądzić należy, że Instytut Kształcenia Zawodowego w Warszawie i jego rozbudowujące się filie w innych miastach nadal dbać będą o wydawanie coraz bardziej interesujących pozycji z tej dziedziny i regularne zapoznawanie z problemami pedagogiki pracy coraz to szerszych kręgów społeczeństwa.